

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Eva Björklund

Före 1959 var kvinnornas roll på Kuba densamma som i övriga Latinamerika - och Angloamerika för den delen – men också värre. I ”USAs bordell och spelhåla” tillkom en massiv prostitution med omkring 100.000 prostituerade på 6 miljoner invånare. Det var ”Flickan i Havanna”.

Få kvinnor förvärvsarbetade, de utgjorde 12 - 17 procent av arbetskraften, de flesta som pigor. Men inom medelklassen kunde flickor få utbildning, många som lärare. Ur dessa led kom flera av de kvinnor som tidigt deltog i befrielsekampen, som Haydee Santamaria, Melba Hernandez, Vilma Espín, Celia Sanchez. I tre av de sex länen var det kvinnor som ledde 26-julirörelsens kamp i städerna. I den väpnade gerillan fanns en särskild kvinnobataljon.

1960 bildades Kvinnoförbundet, FMC, för att organisera kvinnor, lära dem läsa och skriva, engagera dem i det nya samhällsbygget, bekämpa diskrimineringen, bygga daghem osv. En särskild uppgift var att yrkesutbilda prostituerade så att de kunde försörja sig på annat sätt. Målsättningen var att skapa full jämställdhet mellan kvinnor och män och för det hade de högsta revolutionsledningens stöd. Som Fidel sa: ”kampen för jämställdhet är hela folkets sak” och ledde till ”En revolution inom revolutionen”: Efter 15 år var samhället moget för lagstiftning om jämställdhet.

Enligt grundlagen som diskuterades och antogs genom folkomröstning 1975 åtnjuter kvinnor och män samma rättigheter på alla områden, diskriminering p g a kön är förbjuden, principen om lika lön gäller och kvinnor har rätt till abort (hade blivit vanlig lag redan 1965). Samma år antogs Familjelagen som preciserade att lika rättigheter och skyldigheter också gäller inom hushållsarbete och omsorg om barnen.

Demokratiseringen av utbildningen där kvinnorna snart blev ledande, bättre levnadsförhållanden, rätten till hälsa och det politiska stödet ledde till att kvinnorna fick alltmer att säga till om. 1997 antog nationalförsamlingen en handlingsplan för uppföljning av Beijing-konferensen. Alla ministerier ålades att årligen rapportera måluppfyllelsen. Genusforskning blev ett ämne på universiteten och feminismen vedertagen. Kvinnliga chefer blev allt vanligare liksom på ledande poster inom forskning och utveckling. Idag utgör kvinnorna 46 procent av alla förvärvsarbetande. Att kvinnor dominerar inom högre studier, och föräldraledighet, förklarar till en del denna mindre andel i förvärvsarbetet. Rätten till föräldraledighet med lön gällde bara mödrar fram till 2006 då de 12 månaderna blev delbara mellan föräldrarna. Sex av månaderna får de full lön, och

därefter 60 procent. Men praktiken släpar efter.

Fysiskt våld inom familjen är inte vanligt som i övriga Latinamerika. Den kvarlevande köns- maktordningen kan dock leda till psykiskt våld. FMC har en Nationell arbetsgrupp för att förebygga och avhjälpa våld inom familjen och i alla kommuner finns stödverksamhet.

FNs särskilda rapportör som utvärderade läget på Kuba 1999 konstaterade att ”Kubas kvinnor ligger långt före de flesta andra länder i i förvärvsarbete och utbildning, även teknisk och yrkesutbildning.” Detta påverkar hela samhället och kvinnornas roll inom andra områden, både inom den privata och den offentliga sfären. Inom politiken har kvinnorna segat sig upp från under 20 procent i de första allmänna valen 1976 till beslutande församlingar på nationell, läns- och kommunnivå. Idag intar Kuba tredje plats i världen med 43 procent kvinnor i parlamentet.

De kubanska kvinnorna går i täten inte bara i Latinamerika utan också jämfört med många utvecklade industriländer. Men, liksom där, återstår en hel del innan jämställdhet uppnåtts, i det offentliga och det privata.

Vilma Espín, grundare och legendarisk ledare för FMC

Nationalförsamlingens yngsta ledamot är också kvinna: Liaena Hernandez, 18 år, från Tames, Guantanamo

FAKTARUTA	Kvinnor utgör
	43 % av parlamentsledamöterna
Fria aborter sedan 1965	46 % av de förvärvsarbetande
Rätt till skilsmässa	38 % av cheferna i arbetslivet
Samboförhållanden vanliga	64 % av de universitetsutbildade
Lika lön för likvärdigt arbete	56 % av läkarna
Betald, delbar föräldraledighet	49 % av forskarna
	70 % av domarna och åklagarna
	82 % av administrativ personal
	52 % av personal inom serviceyrken
	21 % av industriarbetarna
	20 % av yrkesofficerna